

EGURALDIAK, DEITURA ETA ESAERAK

AIZEAK

Aize berdea	=	Viento fresco, crudo.
Aize biurria	=	Viento arremolinado.
Bisuts	=	Ventisca.
Ego aizea	=	Viento sur.
Galgoia	=	Viento sureste.
Ipar aizea	=	Viento norte.
Ipar baltza	=	Norte crudo.
Mendebala	=	V. Oeste. Vendabal.
Uakana	=	Huracan.
Zigloia	=	Ciclón.

AIZEA bitarteko dala, esaera batzuk.

Iparra, baltza, fiña nai gorria, beti iparra. (El cierzo, llámesele negro fino o rojo, siempre cierzo).

Iparra dagonian, jakia soiñian. (Con el aierzo, la chaqueta puesta).

Iparra euki. Dardarea eukitea.

Markiñaldegorri, errekaizea gori.

Markiñaldeko aizeak, gonabarrenak aidean.

Terralarentzako kapia, kamaña azpiar (El mejor abrigo para el terral, bajo cubierta).

EURIA

Antxoa adurra	=	Udabarriko eurite meia.
Antxoa bitsa	=	Udabarriko eurite meia.
Antxoa euria	=	Udabarriko eurite meia.
Euri brastadak	=	Euri jasa gogorrak.
Euri jasak	=	(Aguaceros).
Euri lañoak	=	Urez beteriko lañoak.
Euri lanbrua	=	Euri lañotsua.
Euri lantxa	=	Euri ziriña. LLovizna.
Euri likiña	=	Indar barik jausten dan euri zikiña. Lluvia pegajosa.
Euri zaparrada	=	Txaparroiak.
Euri ziriña	=	Me-me jausten dan euria.

Euriari buruzko esaerak

Biar zelako eguraldia? = Sudesta eroan beintzat. (No olvides de llevar el sudeste). Capela de Iona de los pescadores.

Biar zelako eguraldia? Zirazko erropa jantzi ardua barik.

Mendebal busti, berrogei ta zortzi ordu euri.

LAIÑOAK

Erlaiñoa	=	Ego aldeko laiñoa.
Erreka laiñoa	=	Erreka aldetik datorrena.
Goiz laiñoa	=	Goizaldeko laiñoa.
Gurmak	=	Laiño berak. Brumas.
Ipar laiño	=	Ipar aldeko laiñoa.
Ipar odei	=	Cirros.
Laiñoa	=	Gurma. Niebla.
Lapitz laiñoa	=	Itxasertzean urrundik ikusten dan laiñoa.
Mendebal laiño	=	Sarkaldetik datorrena.
Odei burduntzi	=	Euria ekarten dabenei estu luzezkak. Estratus.
Odei txaramel	=	Euri odeiak.
Trumoi laiño	=	Sargoreak ekarten dabena.
Ur-laiño	=	Itxas gaiñean geratzen dan laiñoa.
Ziar-laiño	=	Mendebal laiñoak.

Esaerak

Gurmak euki. Asarre egon.

Gurmatan galdu zan gizona, andrea aizetan ebillan artean.

Gurmak itxasoan, kandela biztu arasa gaiñean.

Gurmatan txalupak tutuka, etxetan andrak erreguka.

ITXAS EGOERAK

Aize berdea	=	Aize zitala.
Aize olatua	=	Aizeak darabillan olatua.
Apoñua	=	Nastetsua. Borrasca.
Bare-bare	=	Itxasleuna.
Erlaizea	=	Olatu txikietan jolasean lez dabillan itxasoa.
Erresaka	=	Resaca.
Galarrena	=	Galerna.
Ipar baltz	=	Eguraldi gordiña. Iparraldetik datorrena.
Itxas kizkur	=	Mar rizada.
Itxas brastadak	=	Itxas erasoaldiak
Itxasoa txurlaka	=	Ligero balanceo del mar.
Kalma zuri	=	Calma chicha.
Mare berakua	=	Itxasoa berantza.
Mare biziak	=	Ur biziak.
Mare gorakua	=	Itxasoa gorantza.
Mare illak	=	Gorabera andi gabeko mareak.
Mare-punta	=	Gorakuan nai berakuan marearen jo-muga.

Mare-puntak eguraldi aldaketaren ezaugarri izaten dira sarri. Ala, eguraldia noiz etengo dagonean esaten da: mare puntara euria. Edo beste zerbait.

Esakerak

Aparra ta bitsa, anai arrebak. Itz ez bardin baiña bardintsu dirala.

At-ako Banda. Portutik kanporako joera.

Arraiña txarta-txartaka. (Arraiña itxas gaiñean saltad dabillanean).

Arraiña puzpuloa. (Itxasoa orrela ikusten danean, arrain ugariren ezaugarri izaten da).

Erriko bandan. Itxasotik errirantz datozanean.

Euri arraiña. Galiziatik etorten diran txorrotxaliei deitzen dautse deitura orregaz, euriak be alde aretatik agertzen diralako.

Gorria. Manjua. Antxoa, sardiña ta antzekoen moltsoa.

Itxas gorri, aizetsu.

Itxas zuri, aize edo euri.

Olatu abagunea. Olatuak ekin batetik bestera eukiten daben tartea.

Olatu bagak. Olatu andiak, sakonak.

Oreka, dendun. Equilibrio.

Orekari. Txalupa bat geldi ta zuzen eukiten daben erramularia.

Zirri-zarra portuan. Uren-joan etorrietako indarrez, portuetan egoten dan era-soa, egon eziña.

Itxas itzaren erabideak.

Itxasate

= Portutik sartu edo urtenerako ingurua. Barra.

Itxasote. Itxasoratze

= Itxasora arrantzara joatea. itxas kirikixua. Erizo del mar.

Itxas-triku

• Itxas zabalean.

Itxas-barru

• Ruta marina.

Itxas-bidea

• Costa. Litoral.

Itxas ertz.

Eta ainbat geiago.

A. Zubikarai

